

Identificació de l'expedient

Procediment sancionador núm. PS 8/2018, referent a la Direcció General de Serveis Penitenciaris del Departament de Justícia

Antecedents

1. En data 22/08/2017 va tenir entrada a l'Autoritat Catalana de Protecció de Dades un escrit d'un sindicat pel qual formulava denúncia contra la Direcció General de Serveis Penitenciaris del Departament de Justícia (en endavant, DGSP), amb motiu d'un presumpte incompliment de la Llei orgànica 15/1999, de 13 de desembre, de protecció de dades de caràcter personal (en endavant, LOPD). En concret, l'entitat denunciant exposava que el codi d'usuari per accedir als sistemes d'informació dels centres penitenciaris (i en particular, del Centre Penitenciari de Dones de Barcelona –en endavant, CP Dones–) coincidia amb el DNI de les persones empleades, el qual podria ser visible per a les persones internes mentre s'iniciava la sessió en el corresponent terminal. Afegia l'entitat denunciant que en la impressió de documents hi constava el DNI de la persona que l'havia efectuat; així com que en una determinada pantalla del sistema operatiu també es visualitzava el nom i cognoms de la persona usuària.

L'entitat denunciant aportava diversa documentació relativa als fets denunciats.

2. L'Autoritat va obrir una fase d'informació prèvia (núm. IP 226/2017), d'acord amb l'article 7 del Decret 278/1993, de 9 de novembre, sobre el procediment sancionador d'aplicació als àmbits de competència de la Generalitat, i l'article 55.2 de la Llei 39/2015, d'1 d'octubre, del procediment administratiu comú de les administracions públiques (en endavant, LPAC), per tal de determinar si els fets eren susceptibles de motivar la incoació d'un procediment sancionador, la identificació de la persona o persones que poguessin ser responsables i les circumstàncies rellevants concurrents en uns i altres.
3. En el si d'aquesta fase d'informació, en data 22/11/2017 l'Autoritat va dur a terme un acte d'inspecció al CP de Dones, per tal de verificar determinats aspectes relacionats amb la identificació de les persones usuàries als sistemes d'informació del centre penitenciari. En aquell acte d'inspecció presencial els representants de l'entitat inspeccionada van manifestar, entre d'altres, el següent:
  - Que el codi per accedir als sistemes d'informació corporatius dels centres penitenciaris és el DNI de l'empleat des de l'any 2015.
  - Que no s'utilitza un altre codi identificador de la persona usuària, com podria ser el número d'identificació personal (en endavant, NIP), perquè els sistemes d'informació són corporatius (de la Generalitat de Catalunya) i no depenen del Departament de Justícia.

Carrer Rosselló, 214, esc. A, 1r 1a
08008 Barcelona

- Que les persones internes no poden visualitzar la pantalla dels equips informàtics dels empleats del centre penitenciari.
- Que quan s'efectua una impressió, en els fulls hi consta un codi d'usuari del SIPC, que no coincideix amb el DNI.

Així mateix, el personal inspector de l'Autoritat va verificar, entre d'altres, el següent:

- Que al taulell on presta serveis un funcionari, contigu a la porta d'entrada a la cafeteria del personal del centre penitenciari, hi havia un equip informàtic. En aquest sentit, els representants de l'entitat inspeccionada van manifestar que per la porta d'accés a l'interior del centre penitenciari (ubicada vora el taulell del funcionari,) no hi accedien les persones internes. El personal inspector efectuà un reportatge fotogràfic d'aquesta dependència i de la ubicació de la pantalla del terminal.
- Que quan l'ordinador es bloqueja, en la pantalla no es mostrava cap dada personal de l'usuari. Al seu torn, es constatà que el codi d'usuari per iniciar la sessió informàtica corresponia amb el DNI de la persona usuària. Un cop s'inicià, en la pantalla de l'escriptori no hi constava cap dada personal. D'altra banda, si s'accedia al menú "Inicia" (que no es correspon amb l'escriptori), sí que hi constava a la part superior dreta el nom i cognoms de l'empleat públic. S'efectuà una fotografia de cadascuna de les verificacions esmentades en aquest apartat.

Els representants de l'entitat inspeccionada van lliurar una còpia del llistat paramètric de dietes, a requeriment del personal inspector. En l'encapçalament hi constava un codi d'usuari numèric, que no coincidia amb el DNI de la persona usuària que havia efectuat la impressió, sinó amb el número d'usuari (de 6 xifres).

4. En data 03/04/2018 la directora de l'Autoritat Catalana de Protecció de Dades va acordar iniciar procediment sancionador contra la DGSP, amb caràcter alternatiu, per una presumpta infracció greu prevista a l'article 44.3.c) en relació amb l'article 4 LOPD; o bé, per una presumpta infracció greu prevista a l'article 44.3.d) en relació amb l'article 10 LOPD. Així mateix, va nomenar persona instructora de l'expedient al funcionari de l'Autoritat Catalana de Protecció de Dades, (...). Aquest acord d'iniciació es va notificar a l'entitat imputada el 04/04/2018.

En el mateix acord d'iniciació es van explicitar els motius pels quals no s'efectuà cap imputació respecte al fet denunciat relatiu a la incorporació en els documents del DNI de la persona usuària que realitza la impressió, atès que en l'acte d'inspecció presencial efectuat en data 22/11/2017 el personal inspector de l'Autoritat va verificar que no hi constava en el document imprès aquesta dada, sinó el seu codi d'usuari SIPC (de 6 xifres) corresponent als sistemes d'informació penitenciaris.

Carrer Rosselló, 214, esc. A, 1r 1a
08008 Barcelona

5. El Departament de Justícia va formular al·legacions a l'acord d'iniciació mitjançant escrit de 20/04/2018, en què manifestava que no era competent per definir la política d'accés als recursos d'informació corporatius.
6. Per Acord de data 10/05/2018, la persona instructora va disposar l'obertura d'un període de prova, per tal de practicar la prova consistent en requerir un informe a la Secretaria de Telecomunicacions, Ciberseguretat i Societat Digital del Departament de la Presidència sobre si el Departament de Justícia pot decidir com es configura el codi mitjançant el qual les persones usuàries dels sistemes d'informació dels centres penitenciaris s'identifiquen (actualment, és el DNI de la persona usuària) per iniciar la sessió en el sistema operatiu; o si per contra la decisió sobre la configuració del codi d'usuari correspon a un altre òrgan (com ara la pròpia Secretaria) o organisme. Aquest Acord es va notificar a la Secretaria de Telecomunicacions, Ciberseguretat i Societat Digital i al Departament de Justícia en data 10/05/2018.

El Centre de Telecomunicacions i Tecnologies de la Informació de la Generalitat de Catalunya (en endavant, CTTI) va emetre l'informe requerit en data 24/05/2018. En aquest informe, entre d'altres, el CTTI exposava el següent:

- Que l'any 2014 el CTTI va dur a terme una anàlisi de les diferents formes en les que els empleats públics s'identificaven davant els recursos informàtics de la Generalitat de Catalunya (estació de treball, sistemes d'informació, etc.).
- Que fruit d'aquesta anàlisi es va constatar no només la diversitat de formes d'identificació existents, sinó que un mateix usuari utilitzava diferents formes d'identificar-se per accedir als recursos informàtics que necessitava per a fer la seva funció.
- Que davant aquesta situació, des del CTTI es va proposar homogeneïtzar el màxim possible la forma en què un usuari es pogués identificar, i analitzades diferents opcions, es va considerar el NIF com un identificador universal i senzill de recordar per tots els empleats públics, i així es va proposar a Funció Pública per obtenir el seu vistiplau.
- Que en aquesta mateixa proposta s'indicava que el NIF fos utilitzat de forma generalitzada, excepte per aquells col·lectius de la Generalitat de Catalunya que per la seva singularitat requerissin un codi diferent, com per exemple el cas dels mossos.
- Que respecte el cas específic del col·lectiu d'Execució Penal, s'han de considerar dues casuístiques:
  1. Accés a l'estació de treball. Durant el procés de transformació de l'estació de treball d'aquest col·lectiu, en el "kickoff" del projecte es va informar sobre la proposta de caràcter general de desplegar el NIF com a codi d'autenticació, i va ser acceptada pel Departament de Justícia, tot i que es va demanar que el NIF s'ocultés en les pantalles on hi apareixia. Es va acordar dur a terme la

transformació i planificar aquesta tasca com una activitat a realitzar al final del desplegament. En aquests moments la tasca està en curs de ser planificada.

Si l'opció a dur a terme no consisteix en "ocultar el NIF", sinó en canviar el codi d'autenticació, el CTTI considera que és viable però que no seria ni trivial ni transparent per l'usuari, doncs tots els serveis als quals s'accedeix des de l'estació de treball (servei d'impressió, servei de fitxers, servei de correu electrònic, etc...) estan actualment vinculats a aquest codi d'usuari NIF.

2. Accés a les aplicacions d'Execució Penal (SIPC). La informació que consta al CTTI és que l'aplicació SIPC no està integrada amb el sistema corporatiu de gestió d'identitats, GICAR, i per tant no se li apliquen els mecanismes de sincronització d'usuaris i contrasenyes, ni tampoc està sota el procés d'autenticació d'usuaris de GICAR. De totes maneres, cal indicar que GICAR permet, a part del NIF –identificador primari-, utilitzar un segon identificador.
  - Que recau en el Departament de Justícia establir els requeriments que consideri necessaris per a la identificació del seu personal, plantejant les excepcions a la regla general que consideri necessàries al CTTI per tal de que siguin implantades pel proveïdor de Lloc de Treball.
7. En data 30/07/2018, la persona instructora d'aquest procediment va formular una proposta de resolució, per la qual proposava que la directora de l'Autoritat Catalana de Protecció de Dades declarés que la DGSP havia incorregut en una infracció greu, prevista a l'article 44.3.c), en relació amb l'article 4, ambdós de l'LOPD.
8. Aquesta proposta de resolució es va notificar en data 31/07/2018 i concedia un termini de 10 dies per formular al·legacions. El termini s'ha superat amb escreix i no s'han presentat al·legacions.

Fets provats

Del conjunt de les actuacions practicades en aquest procediment, es consideren acreditats els fets que es detallen a continuació.

Per raons de seguretat, el personal que presta serveis en centre penitenciaris s'identifica en les seves actuacions professionals, a través del número de targeta d'identitat professional (en endavant, TIP).

Les persones usuàries dels sistemes d'informació dels centres penitenciaris, s'identifiquen a través del seu DNI per accedir als dits sistemes (l'autenticació és a través de contrasenyes). Aquest codi, que difereix del TIP atorgat al personal penitenciari per motius de seguretat, és visible mentre dura el procés d'autenticació en iniciar o reiniciar la sessió informàtica.

Carrer Rosselló, 214, esc. A, 1r 1a
08008 Barcelona

Al seu torn, un cop ja s'ha iniciat la sessió informàtica en el terminal, quan s'accedeix al menú "Inicia" del sistema operatiu es mostra el nom i cognoms de la persona usuària.

Així doncs, s'utilitzen unes dades identificatives (DNI i nom i cognoms) diferents a la dada identificava que la Direcció General de Serveis Penitenciaris del Departament de Justícia atorga als funcionaris de presons per tal que sigui utilitzada en les seves actuacions professionals, per motius de seguretat.

Fonaments de dret

1. Són d'aplicació a aquest procediment el que preveuen la Llei 39/2015, d'1 d'octubre, del procediment administratiu comú de les administracions públiques (d'ara endavant, LPAC), i l'article 15 del Decret 278/1993, de 9 de novembre, sobre el procediment sancionador d'aplicació als àmbits de competència de la Generalitat, segons el que preveu la DT 2a de la Llei 32/2010, de l'1 d'octubre, de l'Autoritat Catalana de Protecció de Dades. De conformitat amb els articles 5 i 8 de la Llei 32/2010, la resolució del procediment sancionador correspon a la directora de l'Autoritat Catalana de Protecció de Dades.

Com a consideració prèvia, cal indicar que en el moment de dictar-se aquest acte, el precepte que contenia el tipus infractor aquí aplicat s'ha derogat pel Reial decret-Llei 5/2018, de 27/7, de mesures urgents per a l'adaptació del dret espanyol a la normativa de la Unió europea en matèria de protecció de dades. Però al tractar-se d'un procediment sancionador iniciat abans de la vigència d'aquesta norma -o en què les actuacions prèvies que l'havien precedit s'havien iniciat abans-, s'ha de regir per la normativa anterior(DT 1a RDL 5/2018).

Així mateix, en aquest acte s'ha tingut en compte també l'eventual aplicació al cas present del previst al Reglament (UE) 2016/679 del Parlament Europeu i del Consell, de 27/4, relatiu a la protecció de les persones físiques pel que fa al tractament de dades personals i a la lliure circulació d'aquestes (RGPD). I a resultes d'aquesta anàlisi es conclou que l'eventual aplicació de l'RGPD no alteraria la qualificació jurídica que aquí es fa, i en concret no afavoriria al presumpte responsable de la infracció. En tot cas, val a dir que els fets imputats en aplicació de la LOPD també ho serien si s'apliqués al cas l'RGPD, d'acord amb el previst a l'article 83.5.a) RGPD en relació amb l'article 5.1.e) RGPD.

2. L'entitat imputada no ha formulat al·legacions a la proposta de resolució, però sí que ho va fer a l'acord d'iniciació. Respecte d'això, es considera oportú reiterar a continuació el més rellevant de la resposta motivada de la persona instructora a aquestes al·legacions.

Carrer Rosselló, 214, esc. A, 1r 1a
08008 Barcelona

Doncs bé, en l'escrit d'al·legacions presentat davant l'acord d'iniciació, el Departament de Justícia estimava que no era competent per definir la política d'accés als recursos d'informació.

Tal com assenyalava la persona instructora, en el present cas el Departament de Justícia és el responsable del tractament objecte d'imputació, atès que és qui decideix sobre: "la finalitat, el contingut i l'ús del tractament" (art. 3.d de la LOPD).

En concret, tal com va indicar el CTTI en l'informe emès en fase probatòria, correspon al Departament de Justícia establir els requeriments necessaris per la identificació del seu personal. En aquest sentit, el CTTI indicava que en el marc del programa de transformació iniciat l'any 2014 per homogeneïtzar la identificació del personal del Generalitat de Catalunya davant els recursos informàtics, amb caràcter general, es va considerar el NIF com un identificador universal (excepte per aquells col·lectius de la Generalitat de Catalunya que per la seva singularitat requerissin un codi diferent, com per exemple el cas dels mossos). Per al cas concret del Departament de Justícia, el CTTI manifestava que en l'inici del projecte aquest va acceptar l'ús del NIF com a element identificador del seu personal per accedir a les estacions de treball.

Respecte el DNI com a element identificador de les persones usuàries adscrites als centre penitenciaris en els sistemes d'informació, l'Ordre JUS/177/2004, de 27 de maig, per la qual s'aprova el model de TIP del personal adscrit a les unitats i centres que depenen de la Secretaria de Serveis Penitenciaris, Rehabilitació i Justícia Juvenil, determina que el personal de serveis penitenciaris no s'ha d'identificar a través del seu nom i cognoms o DNI, sinó a través del TIP del personal de serveis penitenciaris. Així doncs, ens trobaríem davant d'un col·lectiu singular (el personal adscrit als centres penitenciaris), assimilable al dels agents del cos de la Policia de la Generalitat-Mossos d'Esquadra, en relació als quals sí s'ha previst un mecanisme d'identificació diferent del de la resta de personal de la Generalitat de Catalunya.

Així doncs, el NIF es considera una dada inadequada i no pertinent per identificar les persones usuàries adscrites als centres penitenciaris en els sistemes d'informació. Si bé el procés d'homogeneïtzació en la identificació de les persones usuàries és anterior a l'aplicació del Reglament (UE) 2016/679 del Parlament Europeu i del Consell, de 27/4, relatiu a la protecció de les persones físiques pel que fa al tractament de dades personals i a la lliure circulació d'aquestes (RGPD) –en data 25/05/2018–, s'estima oportú ressaltar que aquesta norma preveu la protecció de dades des del disseny com una de les obligacions que ha de contemplar tant el responsable com l'encarregat del tractament (art. 25 RGPD).

D'altra banda, el CTTI admetia que el Departament de Justícia va demanar que s'ocultés el NIF en les pantalles on aquesta dada hi apareixia, tasca que encara estava en curs de ser planificada en la data d'emissió de l'informe, tot i que l'homogeneïtzació dels sistemes d'identificació s'hauria iniciat l'any 2014.

Sens perjudici del que s'ha exposat envers la consideració del DNI com una dada no pertinent ni tampoc adequada per la identificació de les persones usuàries adscrites a centres penitenciaris, no consta que aquesta petició s'hagués formalitzat com una instrucció del Departament de Justícia al CTTI. I en qualsevol cas, resulta evident que el Departament de Justícia no hauria vetllat per tal que, en relació al personal que presta serveis en els centres penitenciaris, la identificació s'efectués d'aquella manera.

Al marge de l'anterior, si bé l'entitat imputada no formulava alegacions envers els fets que s'imputaven en l'acord d'iniciació i que es recullen en l'apartat de fets provats, relatius a que el nom i cognoms de la persona usuària resulta visible en la pantalla "Inicia" del sistema operatiu, cal fer avinent que aquest tractament de dades també es considera que esdevé inadequat, no pertinent i excessiu, en el benentès que les persones que presenten serveis en centres penitenciaris, tal com s'ha avançat, s'han d'identificar per mitjà del seu TIP per raons de seguretat.

3. En relació als fets descrits a l'apartat de fets provats, tal com indicava la persona instructora en la proposta de resolució, es considera que d'entre les dues qualificacions jurídiques que s'efectuaven en l'acord d'iniciació del procediment sancionador, amb caràcter alternatiu, resulta més ajustada al cas present l'aplicació del tipus infractor greu previst a l'article 44.3.c) en relació amb l'article 4 de la LOPD. A aquest respecte, es considera que l'Ordre JUS/177/2004 estableix que el personal adscrit als centres penitenciaris s'ha d'identificar a través del TIP del personal de serveis penitenciaris. És per això que es considera que l'ús del DNI com a element identificador que resulta visible mentre dura el procés d'autenticació de la sessió informàtica; així com el tractament del nom i cognoms de la persona usuària en la pantalla "Inicia" del sistema operatiu són un tractament de dades no adequat, no pertinent i excessiu.

Així doncs, en relació als fets descrits a l'apartat de fets provats, cal acudir a l'article 4.1 de l'LOPD, el qual regula el principi de qualitat de les dades en la seva vessant de principi de proporcionalitat o de minimització de les dades, en els següents termes:

"1. Les dades de caràcter personal només es poden recollir per ser tractades, així com sotmetre-les a aquest tractament, quan siguin adequades, pertinents i no excessives en relació amb l'àmbit i les finalitats determinades, explícites i legítimes per a les quals s'han obtingut."

Tal com indicava la persona instructora, durant la tramitació d'aquest procediment s'ha acreditat degudament el fet descrit a l'apartat de fets provats, el qual es considera constitutiu de la infracció greu prevista a l'article 44.3.c) de la LOPD, que tipifica com a tal:

"c) Tractar dades de caràcter personal o utilitzar-les posteriorment amb conculcació dels principis i les garanties que estableixen l'article 4 d'aquesta

Llei i les disposicions que el despleguen, excepte quan sigui constitutiu d'infraacció molt greu.”

Al marge de l'anterior, els articles 2 i 3 de l'Ordre JUS/177/2004, disposen el següent:

“Article 2

La targeta d'identitat professional

La targeta d'identitat professional acredita la condició de personal al servei de la Generalitat en l'àmbit sectorial de la Secretaria de Serveis Penitenciaris, Rehabilitació i Justícia Juvenil.

Article 3

L'ús de la targeta d'identitat professional

3.1 La targeta d'identitat professional és un element d'identificació personal i intransferible. També és un instrument de control horari.

3.2 El personal destinatari d'aquesta Ordre haurà de fer servir el seu número d'identitat professional en totes les seves actuacions professionals, donar aquest número d'identitat quan els sigui requerit pels ciutadans en les seves actuacions professionals, i exhibir la targeta quan hagin d'intervenir com a perits o testimonis en els procediments judicials, a causa o com a conseqüència de les seves actuacions professionals.”

4. L'article 21 de la Llei 32/2010, en consonància amb l'article 46 de l'LOPD, preveu que quan les infraccions les comet una administració pública la resolució que declara la comissió d'una infracció ha d'establir les mesures que escau adoptar perquè cessin o se'n corregeixin els efectes. En virtut d'aquesta facultat, tal com proposava la persona instructora, escau requerir el Departament de Justícia per tal que al més aviat possible, i com a màxim en el termini de 3 mesos a comptar des del dia següent a la notificació d'aquesta resolució, dugui a terme les actuacions necessàries per tal que no s'utilitzi el NIF del personal adscrit als centres penitenciaris per tal d'identificar-se en els sistemes d'informació; així com per tal que s'elimini del menú “Inicia” del sistema operatiu es mostra el nom i cognoms de la persona usuària.

Un cop s'hagi adoptat la mesura correctora descrita en el termini assenyalat a l'efecte, en el termini dels 10 dies següents el Departament de Justícia haurà de donar-ne compte a l'Autoritat, sense perjudici de la facultat d'inspecció d'aquesta Autoritat per tal d'efectuar les verificacions corresponents.

Resolució

Per tot això, resolc:

Carrer Rosselló, 214, esc. A, 1r 1a
08008 Barcelona

1. Declarar que la Direcció General de Serveis Penitenciaris del Departament de Justícia ha comès una infracció greu prevista a l'article 44.3.c) en relació amb l'article 4, ambdós de l'LOPD.
2. Requerir la DGSP perquè adopti les mesures correctores assenyalades al fonament de dret 4t i acrediti davant d'aquesta Autoritat les actuacions dutes a terme per complir-les.
3. Notificar aquesta resolució a la DGSP.
4. Ordenar que es publiqui aquesta resolució al web de l'Autoritat (www.apd.cat), de conformitat amb l'article 17 de la Llei 32/2010, de l'1 d'octubre.

Contra aquesta resolució, que posa fi a la via administrativa d'acord amb els articles 26.2 de la Llei 32/2010, de l'1 d'octubre, de l'Autoritat Catalana de Protecció de Dades, i 14.3 del Decret 48/2003, de 20 de febrer, pel qual s'aprova l'Estatut de l'Agència Catalana de Protecció de Dades, l'entitat imputada pot interposar, amb caràcter potestatiu, un recurs de reposició davant la directora de l'Autoritat Catalana de Protecció de Dades, en el termini d'un mes a comptar des de l'endemà de la seva notificació, d'acord amb el que preveuen l'article 123 i següents de l'LPAC. També pot interposar directament un recurs contenciós administratiu davant els jutjats contenciosos administratius, en el termini de dos mesos a comptar des de l'endemà de la seva notificació, d'acord amb els articles 8, 14 i 46 de la Llei 29/1998, de 13 de juliol, reguladora de la jurisdicció contenciosa administrativa.

Si l'entitat imputada manifesta a l'Autoritat la seva intenció d'interposar un recurs contenciós administratiu contra la resolució ferma en via administrativa, la resolució se suspendrà cautelarment en els termes previstos a l'article 90.3 de l'LPAC.

Igualment, l'entitat imputada pot interposar qualsevol altre recurs que consideri convenient per defensar els seus interessos.

La directora

M. Àngels Barbarà i Fondevila

Barcelona, (a la data de la signatura electrònica)